

ПРЕДГОВОР

Настоящото учебно помагало е предназначено за студенти, изучаващи дисциплината „Наказателно право“, като е съобразено с утвърдената учебна програма на лекционния курс.

Структурата на всяка тема е фокусирана върху основни понятия и институти в наказателното право, чието правилно разбиране е обуславящо за овладяване на тази правна материя. Информацията е представена по лесноразбираем и достъпен начин, включително чрез таблици, схеми и съдебна практика.

Отчитайки спецификата на наказателното право, авторът е счел за необходимо, освен теоретичните задълбочени познания, които се изискват от студента, да се стимулира и тяхното практическо приложение. По тази причина в учебното помагало се използват различни методи за по-добро усвояване на разглежданите въпроси от наказателноправната материя, като са представени модел за решаване на казуси, въпроси за упражнение, тестове и ключ към отговорите, съобразени с действащото законодателство и практиката на съдилищата по наказателни дела.

Авторът препоръчва за по-добра самоподготовка на ползващите учебното помагало, въпросите в последното да бъдат доразвивани в теми под формата на курсова работа, като за целта използват закона, посочената в библиографията литература и съдебна практика, обособявайки по този начин своите крайни изводи.

ТЕМА 1

ПОНЯТИЕ ЗА БЪЛГАРСКО НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО

1. Етапи в историческото развитие на българското наказателно право

Развитието на българското наказателно право след Освобождението 1878 г. се характеризира със следните няколко факта:

- Действа отоманският закон, който търпи промени въз основа на германските, унгарските и италианските наказателни кодекси и руските устави.
- През 1895 г. в VIII Обикновено НС е внесен проект за Наказателен закон.
- 1896 г. е приет първият наказателен закон, който обобщава най-добрите европейски образци, възприема класификация на престъпленията и простъпките, модерна, опростена система от наказания. При съставянето му за образец са послужили следните наказателни законници: унгарският (1880 г.), нидерландският (1881 г.) и проектът за руски наказателен закон (1886 г.). Наказателната система е изградена върху лишаването от свобода, като е възприета относително-определената форма на наказателна санкция.
- През 1951 г. е отменен действащият наказателен закон от 1895 г. и се приема нов, като наказателното право се развива с приемането и на извънредни наказателни закони. Този етап се характеризира като първи етап от кодифицирането.
- Развитието на наказателното правораздаване и действащите множество специални закони водят до необходимостта за кодифициране на престъпленията и понятията, чрез които те се определят – първият български Наказателен кодекс от 1956 г.

- През 1968 г. се приема действащият Наказателен кодекс. Уреден по съвременен и различен начин за онзи период, разделя нормите на НК на Обща и Специална част.
- След 1989 г. НК търпи съществени корекции с оглед новия режим на закрила на обществените отношения.

2. Система на наказателното право

Система от правни норми, които са установени от държавата като средство в борбата за ограничаване на престъпността чрез предвиждане и налагане на наказания.

3. Предмет на правно регулиране

Методът на регулиране в наказателното право е императивен.

Характеризира се със следните особености:

- Средство за защита на обществените отношения чрез система от престъпления.
- Предвижда се санкция – наказания, обособени в система от наказания.

4. Особенности на наказателното право

- Система от норми – забрани.
- Установяване и санкциониране от държавата.
- Въздигната в закон воля на законодателя, изразяваща се в специфични мерки на държавна принуда.

5. Метод на правно регулиране

Осъществява се посредством:

- Санкцията – тя е реакция на обществото, мярка на държавна принуда, морална укоримост, начин за въздействие върху извършителя и начин за предупредително въздействие върху останалите членове на обществото.